

A.B.L.L.O. vzw

AKTIEKOMITEE TER BEVEILIGING VAN
HET LEEFMILIEU OP DE LINKEROEVER EN HET WAASLAND v.z.w
Postbus 7, 9100 Sint-Niklaas

**BEZWAARSCHRIFT VAN ABLLO vzw TEGEN HET ONTWERP VAN
GEWESTELIJK RUIMTELIJK UITVOERINGSPLAN (dd. 17/03/2006).
DE AFBAKENING VAN HET REGIONAALSTEDELIJK GEBIED VAN SINT-
NIKLAAS.**

Openbaar onderzoek van 18 april tot 16 juni 2006

1. INLEIDING

Door middel van dit bezwaarschrift, behandeld op de raad van bestuur van ABLLO vzw van 13 juni 2006, wenst ABLLO vzw uitdrukkelijk bezwaar aan te tekenen tegen het ontwerp van gewestelijk uitvoeringsplan dd. 17/03/06: de afbakening van het regionaalstedelijk gebied van Sint-Niklaas.

ABLLO vzw stelt vast dat de afbakening van het regionaalstedelijk gebied gebeurd is volgens het principe van de compacte stad: de voorgestelde stedelijke uitbreidingen worden concentrisch omheen de oudere stadsdelen gepland. Daardoor worden een aantal groene vingers die vandaag nog diep in de stad doordringen, steeds verder volgebouwd en wordt de afstand naar het groen voor de inwoners van de stad steeds groter.

ABLLO vzw tekent uitdrukkelijk bezwaar daartegen aan en wenst de stedelijke verdichting gerealiseerd te zien volgens het **lobbenstadmodel**.

Het lobbenstadmodel is ontwikkeld in de jaren 1990 door Tjallingii en wordt thans heel vaak als stedenbouwkundige oplossing verkozen om te ontsnappen uit het dilemma van de compacte stad.

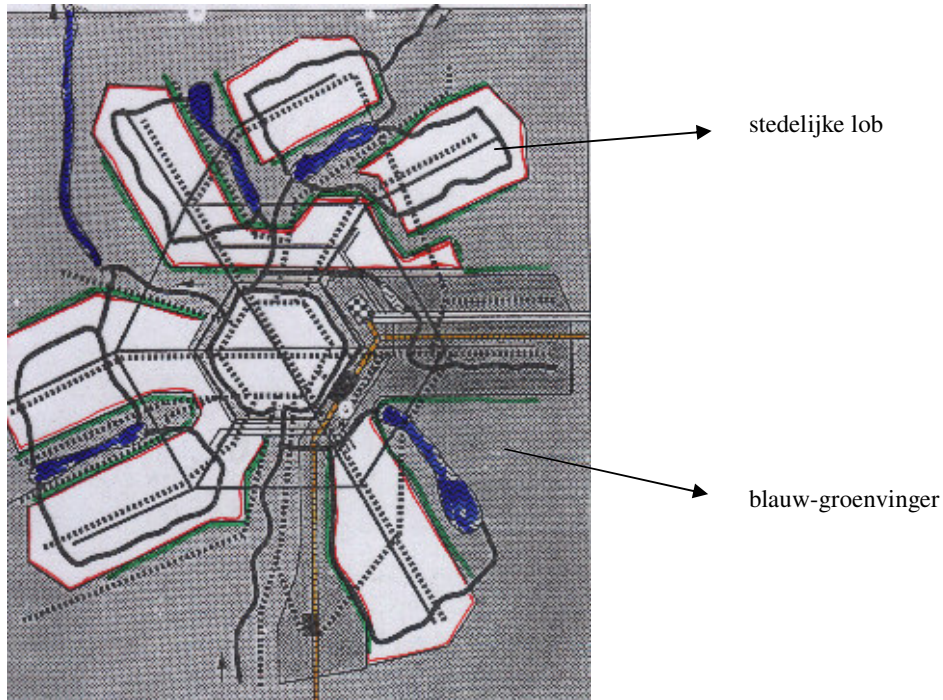
2. DE LOBBENSTAD (TJALLINGII, 1996)

Er is in de literatuur al lang discussie over de ideale stedenbouwkundige vorm van een duurzame stad: is de compacte stad wel zo duurzaam als vaak wordt aangenomen (zie b.v. WILLIAMS et al, 2000 ; JENS et al., 1996). Hoe duurzaam is compact en hoe compact is duurzaam ? Deze discussie staat bekend als het *dilemma van de compacte stad*: ongebreidelde stadsuitbreiding gaat ten koste van het platteland, maar opofferen van al het stedelijk groen om de stad compacter te maken is evenmin wenselijk. Dan heeft de stedeling gebrek aan groen op loopafstand én is bijvoorbeeld het oplossen van de waterproblematiek van de stad onmogelijk.

TJALLINGII (1992, 1994, 1996) komt tot de conclusie dat de **LOBBENSTAD** wellicht de meest interessante vorm is voor een ecologische stad, *de ecopolis*. Van Bolt (1982) neemt Tjallingii de gesloten zeshoek over, voor het centrum, omdat die gunstigst is voor investeringskosten en onderhoud. Naar de rand van de stad is een radiale lobbenstructuur het best, gescheiden door blauw-groenvingers. In een lobbenstad is de verkeersketen (*openbaar vervoer*) de drager van de radiale stedelijke lobben, de waterketen is de drager van de groene wigen. Het zijn dus als het ware **blauw-groenvingers** die diep doordringen in het stedelijke weefsel.

BEZWAARSCHRIFT VAN ABLLO vzw
TEGEN HET ONTWERP VAN GEWESTELIJK RUIMTELIJK UITVOERINGSPLAN (dd. 17/03/06).
DE AFBAKENING VAN HET REGIONAALSTEDELIJK GEBIED VAN SINT-NIKLAAS.

Dit bezwaarschrift werd opgemaakt op
13 juni 2006

Figuur 1. De lobbenstad.(figuur uit Tjallingii, 1996)

Die radiale blauw-groenvingers worden zo mogelijk aangesloten op het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN). Ze brengen meer natuur bij het stadscentrum en geven mogelijkheden voor piek- en seizoensberging van hemelwater. De blauw-groenvingers hebben ook belangrijke sociale functies: ze zijn aantrekkelijk voor wandelen en fietsrecreatie vlak bij de deur, ze scheppen mogelijkheden voor aantrekkelijke en korte fietsroutes naar het centrum en hebben een gunstige invloed op stadsklimaat. Steden zijn warm en hebben tegelijk vaak gebrek aan ventilatie. Blauw-groenvingers warmen minder snel op dan de stenige lobben. Zo ontstaan drukverschillen die voor extra ventilatie (door convectie) zorgen.

Het is hier dat tal van randstedelijke functies een plaats kunnen vinden: kinderboerderij, volkstuinjes, kerkhof, sportpleinen... Wanneer goed nagedacht wordt over patroon en proces (= beheer) kan de natuur- én sociale waarde van de blauw-groenvingers dus heel hoog zijn en ontstaat er tegelijk ruimte voor het oplossen van milieuproblemen. Om de stedelijke waterproblematiek aan te pakken, is er juist veel bufferings- en infiltratieruimte in én nabij de stad nodig.

Wanneer een kwartier fietsen naar het centrum en centraal station als een redelijke reistijd wordt aangehouden, kan de lengte van de **stedelijke lobben** ongeveer 2500 meter zijn. Tjallingii stelt de breedte van de bebouwde lobben op ongeveer 600 meter vast, zodat het groen binnen loopafstand blijft. De as van deze radiale stadswijken is voorzien van zeer krachtig, frequent, comfortabel en bovengronds openbaar (rail)vervoer. Bedrijfsterreinen zijn langs auto- en railverbindingen geprojecteerd.

In lobbensteden kunnen stedelingen van twee walletjes eten: er is zowel blauw en groen in de buurt als zeer krachtig openbaar vervoer, en het centrum van de stad ligt binnen fietsafstand.

Met de lobbenstad heeft Tjallingii een mogelijke uitweg geschetst uit de 'compacte stad discussie'. Lobbensteden hebben een zéér lange grens met het platteland. Dat is een tegenstelling met de compacte stad waar de grens tussen stad en platteland juist zo kort mogelijk is (ROMBAUT,2001) Verdere concentrische uitbreiding van compacte steden leidt op de duur tot onleefbare situaties als Athene Het groen ligt ver weg van het centrum: stedelingen vluchten naar het platteland. Het stoppen van de stadsvlucht, met name van gezinnen met jongere kinderen, vraagt ook om (avontuurlijke) groene ruimte, op loopafstand van de woning.

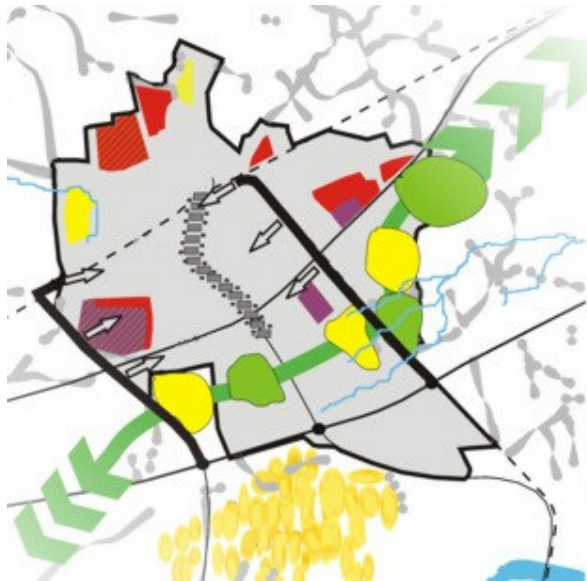
Voor het herstel van de stedelijke biodiversiteit, om meer streekeigen planten en dieren *in de stad* aan te trekken is er (groene) ruimte nodig.

Waterproblemen oplossen zoals zuivering van afvalwater, infiltratie, bergen en bufferen van water in de stad vraagt (blauwe) ruimte dicht bij de woningen. Schoon water is er een belangrijke voorwaarde voor natuurontwikkeling: kwaliteitsvol groen kan niet zonder kwaliteitsvol blauw.

Welnu, in de lobbenstad worden al deze door stedelingen gewenste groene én blauwe ruimten dan ook als blauw/groene vingers tussen de stedelijke bebouwde lobben ontworpen. Daardoor blijft 'plattelandskwaliteit' voor zoveel mogelijk stedelingen binnen loopafstand aanwezig (ROMBAUT & MICHIELSEN (2005).

3. ABLLO vzw WIL DE LOBBENSTAD SINT-NIKLAAS

Het voorstel voor de afbakening van het regionaalstedelijk gebied van Sint-Niklaas heeft een concentrische uitbreiding van de stad voor gevolg, wat zal leiden tot een verder uitdijende compacte stad met de eerder beschreven nadelen. Dat is bijvoorbeeld opvallend bij de voorziene stedelijke ontwikkeling richting De Ster, aan weerszijden van de Bellestraat / Zonneken, in het noordoosten van de stad Sint-Niklaas. Maar ook in het noordwesten van de stad maakt men dezelfde fout met het voorgestelde randstedelijk woongebied Clementwijk. Daardoor wordt de blauw-groenvinger langs de oude spoorzate-nu Stropersfietsroute volgebouwd, op een door de wijk omsingeld groot stadspark na

Figuur 2. ABLLO vzw wil geen verder uitdijende compacte stad Sint-Niklaas. (fig. geplukt op www.ruimtelijkeordening.be)

ABLLO vzw pleit ervoor dat niet te doen. Toepassen van het lobbenstadmodel op Sint-Niklaas komt er bijvoorbeeld voor het noordwesten van Sint-Niklaas op neer dat de lintbebouwde invalswegen (ondermeer Vlyminckxhoek/Plezantstraat), Sint-Gillisbaan/Vrouweeneckhoekstraat/Bekelstraat) breder en compacter worden uitgebouwd en als stedelijke brede lob doordringen in het groene ommeland. De taakstelling voor woningen kan dan daar, binnen stadslobben gerealiseerd worden. De concentratie van bewoning in bredere lobben rond de lintbebouwde invalswegen kan natuurlijk alleen maar als die invalswegen tegelijk voorzien worden van kwaliteitsvol openbaar vervoer. Lintbebouwing is namelijk ook te weinig compact voor rendabel openbaar vervoer.

BEZWAARSCHRIFT VAN ABLLO vzw
TEGEN HET ONTWERP VAN GEWESTELIJK RUIMTELIJK UITVOERINGSPLAN (dd. 17/03/06).
DE AFBAKENING VAN HET REGIONAALSTEDELIJK GEBIED VAN SINT-NIKLAAS.

Dit bezwaarschrift werd opgemaakt op
13 juni 2006

Dat alles heeft dan voor gunstig gevolg dat de brede blauw-groenvinger langs en omheen de Stropersfietsroute kan blijven bestaan en diep in Sint-Niklaas kan doordringen. Er ontstaat een langere randzone tussen stad en platteland. Plattelandskwaliteit blijft dan te voet of met de fiets bereikbaar vanuit het centrum. In de vrijgehouden blauw-groenvinger kan dan ruimte worden gevonden voor zachte, groene sociale en ecologische functies waar Sint-Niklaas nood aan heeft: een stadsbos, een stedelijke kinderboerderij, volkstuintjes, maar ook waterberging en infiltratiezones in combinatie met de zachtere recreatievormen bij de waterpartijen zoals hengelen en de fit-o-meter. Naar het noorden toe kan deze blauw-groenvinger aansluiting vinden richting Stropersbossen. Recent heeft de Vlaamse Landmaatschappij in Sint-Gillis Waas trouwens inspanningen gedaan om groene en blauwe infrastructuur aan te brengen, aansluitend op het Vlaams Ecologisch netwerk De Stropersbossen.

ABLLO vzw meent dat ook de voorgestelde afbakening van het regionaalstedelijk gebied van Sint-Niklaas in het westen, zuiden en oosten van de stad er met een dergelijke lobbenstadbenadering er véél duurzamer zou kunnen uitzien.

4. BEDENKINGEN BIJ UITDIJENDE TUINWIJKEN OMHEEN SINT-NIKLAAS

ABLLO vzw vreest dat er een verband bestaat tussen de concentrische afbakening van het regionaalstedelijk gebied Sint-Niklaas en een impliciete keuze voor te éénzijdig tuinstedelijke uitbreiding, met weliswaar véél maar erg versnipperd groen. ABLLO vzw heeft daar moeite mee en vraagt die keuze te heroverwegen en veel beter te motiveren. We leggen hierna uit waarom:

In feite gaat de lobbenstad over een andere invulling van de ideeën die Ebenezer HOWARD al formuleerde op het einde van de negentiende eeuw als antwoord op de sociale onrust in de industriesteden van Groot-Brittannië. HOWARD (1898) bracht met zijn 'three magnets'-theorie een nieuw woonconcept: **de tuinstad**. Daarin werden de voordelen van de stad en die van het platteland gecombineerd in 'new-towns'. (LAGROU, 2000). Ieder perceel zijn huis met eigen private tuin. De kritiek op dergelijke tuinsteden is onder meer het gebrek aan compactheid ervan, waardoor bijvoorbeeld de bediening ervan met openbaar vervoer slecht mogelijk is. Verspreide bewoning is duur wat nutsvoorzieningen betreft, produceert milieuproblemen en mobiliteitsproblemen die onbeheersbaar zijn. Fishman (1990) beschrijft een dergelijke situatie als een *broadacres city: the new city has an urban form that is too congested to be efficient, too chaotic to be beautiful and too dispersed to possess the diversity and vitality of a great city... no one can find the centre of a new city and its borders are even more elusive... in the old central cities, the jobless have moved in, the jobs out...* Tuinsteden leiden tot 'broadacres cities' met de genoemde nadelen van dien. Ongecontroleerde uitbreiding van tuinsteden leidt op de duur tot onleefbare situaties als Los Angeles, een stad van bijna 100 vierkante kilometer, ...

5. BESLUIT/ SYNTHESE VAN HET BEZWAAR van ABLLO vzw

ABLLO vzw tekent om bovenstaande redenen fundamenteel bezwaar aan tegen het ontwerp van gewestelijk uitvoeringsplan dd. 17/03/06): de afbakening van het regionaalstedelijk gebied van Sint-Niklaas. Sint-Niklaas zal daardoor concentrisch verder uitdijen, wat zal leiden tot een compacte stad met grote nadelen. Anderzijds vreest ABLLO vzw dat er een verband bestaat tussen de concentrische afbakening van het regionaalstedelijk gebied Sint-Niklaas en een impliciete keuze voor te éénzijdig tuinstedelijke uitbreiding, met weliswaar véél maar erg versnipperd groen.

ABLLO vzw wenst dus dat de afbakening van het van het regionaalstedelijk gebied van Sint-Niklaas herzien wordt volgens het beschreven en hier heel kort voorgestelde lobbenstadmodel. ABLLO vzw vindt ondermeer het voorgestelde randstedelijk woongebied Clementwijk maar ook de stedelijke uitbreiding in de omgeving van Bellestraat/Zonneken flagrant in tegen spraak met dat model. Ook de voorgestelde afbakening van het regionaalstedelijk gebied van Sint-Niklaas in het westen, zuiden en oosten van de stad zou er met een dergelijke lobbenstadbenadering véél duurzamer kunnen uitzien.

BEZWAARSCHRIFT VAN ABLLO vzw
TEGEN HET ONTWERP VAN GEWESTELIJK RUIMTELIJK UITVOERINGSPLAN (dd. 17/03/06).
DE AFBAKENING VAN HET REGIONAALSTEDELIJK GEBIED VAN SINT-NIKLAAS.

Dit bezwaarschrift werd opgemaakt op
13 juni 2006

6. GECITEERDE LITERATUUR

- FISHMAN, R. 1990.** America's New Town. Megalopolis unbound in Wilson Quaterly, winter 1990: 25-48.
- HOWARD, Ebenezer, 1898.** To-Morrow: A Peaceful Path to Social Reform (1898).
- JENS, M. et al. (red.). 1996 reprint in 2000.** The compact city. A sustainable urban form ? London, E&FN SPON uitgeverij 350 pp. ill. 0-419-21300-7.
- LAGROU, E. 2000.** Sociologie en architectuur. Cursus Hoger architectuurinstituut Sint-Lucas Gent/Brussel. 130 pp. Ill.
- ROMBAUT, E. 2001.** Considerations about the urban fringe af an ecopolis: a plea for a 'lobe-city' (21/9/01).. Referaat op het internationaal congres: open ruimtefuncties onder verstedelijkingsdruk (open space functions under urban pressure) in Gent op 19-21 september 2001. Gepubliceerd in de 'Proceedings' bij het congres.
- ROMBAUT, E. & K. MICHELESEN. 2005.** *Water en Natuur in stad en buitengebied. Pleidooi voor een blauw/groen netwerk.* juni 2005. Gepubliceerd in het handboek 'Groenbeheer, een verhaal met toekomst' uitgegeven door de het ministerie van de Vlaamse gemeenschap. 576 pp. (AMINAL, afdeling Bos en Groen) i.s.m. VELT vzw. Redactie Prof. Dr. M. Hermy (KULeuven). ISBN 90-8066-222-4, pagina 514 – 551 , ill.
- TJALLINGII, S. 1992.** Ecologisch verantwoorde stedelijke ontwikkeling. IBN-DLO Rapport nr 706 Wageningen129 pp. , ill.
- TJALLINGII, S. 1994.** An ecological approach to urban planning. In van der Vegt et al. (eds). sustainable urban developmen, research and experiments. Delft University press. ISBN 90-407-1039-2
- TJALLINGII, S. 1996.** Ecological conditions. Strategies and structures in environmental planning. IBN Scientific contributions 2. Wageningen, IBN-DLO. 320 PP. ill. ISBN 90-801112-3-6
- WILLIAMS, K. et al. (red.). 2000.** Achieving sustainable urban form. London, E&FN SPON uitgeverij 388p.ill. 0-419-24450-6.

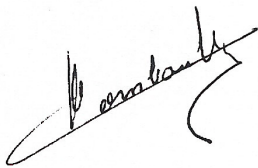
DIT BEZWAARSCHRIFT WERD OPGEMAAKT DOOR ABLLO vzw OP DE RAAD VAN BESTUUR VAN ABLLO vzw van 13 JUNI 2006

DIT BEZWAARSCHRIFT WERD AFGEGEVEN CONFORM DE VOORSCHRIFTEN AAN HET STADSBESTUUR VAN SINT- NIKLAAS.

Namens de raad van bestuur van ABLLO vzw op 13 juni 2006

Erik ROMBAUT
Secretaris

Willy VAN OVERLOOP
Voorzitter

BEZWAARSCHRIFT VAN ABLLO vzw
TEGEN HET ONTWERP VAN GEWESTELIJK RUIMTELIJK UITVOERINGSPLAN (dd. 17/03/06).
DE AFBAKENING VAN HET REGIONAALSTEDELIJK GEBIED VAN SINT-NIKLAAS.
Dit bezwaarschrift werd opgemaakt op
13 juni 2006